

DE VERZORGING VAN ROOD- STAARTBOA'S

Steve Byrd

11010 Clearwater Drive,
Hampton, GA 30228, U.S.A.

■ INLEIDING

Het navolgende (ervan uitgaande dat je goed doordacht hebt besloten om een *Boa constrictor* aan te schaffen) is een aantal grondbeginselen om je nieuwe huisdier goed te verzorgen en te onderhouden. Roodstaartboa's (of *Boa constrictor constrictor*, *Boa constrictor imperator* en enkele andere ondersoorten) komen voor in Colombia, Mexico, Midden-Amerika en andere landen. Opgemerkt moet worden, dat 'roodstaartboa' een handelsnaam is voor zo'n beetje alle ondersoorten. De echte Colombiaanse roodstaartboa's zijn zeldzaam; sommigen beweren speculatief dat de naam roodstaartboa uit financiële overweging is verzonnen omdat het 'constrictor'-deel van de naam wellicht te negatief klinkt.

■ SELECTIE

Indien mogelijk, moet er in principe een nakweekdier uitgezocht worden. Deze zijn gewoonlijk veel gezonder en betere huisdieren. Tevens helpt dit ook om het kweken te stimuleren in plaats van het vangen. Doe alleen zaken met fatsoenlijke handelaren en goede dierenwinkels. Als de slang een importdier moet zijn, wees dan zorgvuldig als je er een gaat uitzoeken.

Een handelbaar exemplaar moet zich voorwaarts bewegen en regelmatig tongelen. Snelle, korte tongelbewegingen worden gewoonlijk in verband gebracht met nieuwsgierigheid, terwijl langzame, langdurige tongelbewegingen gewoonlijk wijzen op mogelijke 'verdedigingsneigingen'.

Een boa die zich echt wil verdedigen maakt haar bedoelingen goed duidelijk. Ze trekt zich terug in een aanvalshouding en gaat sissen. Gewoonlijk worden deze exemplaren wel rustiger naarmate je er langer mee omgaat, maar een rustig exemplaar is een huisdier waar je veel meer plezier van hebt.

Controleer of er slijm in de bek aanwezig is (symptomen van een infectie), oogvorm en kleur, bulten in het lichaam (veroorzaakt door gebroken ribben of ondervoeding). Plooiën door vermagering zijn ook een teken van ondervoeding, hoewel het gewoonlijk geen probleem is bij roodstaarten; controleer of het dier een goede eter is. Vraag of je er bij mag zijn als het dier gevoerd wordt en bied dan bijvoorbeeld aan om het voer te betalen. Ik adviseer wel om 1 à 2 dagen te wachten met het vervoeren van een pas gevoerde boa. Kijk ook of er mijten aanwezig zijn. Mijten zijn geen reden om een slang af te wijzen, maar je moet er wel mee oppassen.

■ GROOTTE

Pasgeboren dieren variëren in lengte tussen 30 en 60 cm. De groeisnelheid ligt hoog bij pasgeborenen, tussen de 100 en 150 cm in een jaar. Het tweede jaar kan de lengte oplopen van 120 tot 210 cm. De groei is sterk afhankelijk van het dieet en de huisvesting. Maar, in tegenstelling tot vissen, kan een reptiel uit zijn huisvesting groeien. Door een boa in een terrarium van 90 liter te houden zal dat haar groei niet stoppen. Het dieet kan wel gebruikt worden om de lengte te beïnvloeden, maar ik raad het niet aan. Als de grootte je niet aanstaat, kies dan voor een kleinere soort. Voer het jong en laat het groeien!

■ VOEDSEL

Voer pasgeboren jongen om de vijf dagen. Begin met nestmuisjes en pas het voeren verder aan. Wanneer de slang groter wordt, kan het voeren teruggebracht worden naar één keer in de zeven tot tien dagen. Het is zelfs mogelijk om één keer per veertien dagen te voeren, of zelfs nog minder vaak in noodsituaties, maar dit is niet aan te raden. Je huisdier blijft gezonder als het één keer per week een redelijk maal krijgt, dan wanneer het zich een keer in de twee weken volpropt.

Prooidieren moeten ongeveer dezelfde doorsnee hebben als de slang (bij beide gemeten op het breedste punt). Alle prooiën moeten worden gedood, of op z'n minst bewusteloos geslagen worden. Dit kan op verschillende manieren gedaan worden. Als ik levende prooi voer, dan pak ik de rat bij de staart en sla hem dan tegen een trap in m'n garage. Bevroren voedsel is aantrekkelijk, omdat het altijd voorhanden is als je het nodig hebt, het al dood is en gewoonlijk goedkoper is dan levende prooi.

Dood of versuf de prooi altijd: een keer had ik haast en voerde een levende rat. Hij kreeg het voor elkaar zijn tanden op (gelukkig niet in) Sinbads rug te zetten. Geen schade, maar een zeer bezorgde verzorger.

Regelmatige toediening van een vitaminesupplement is een noodzaak. Je kweker, leverancier of dierenarts moet in staat zijn om iets geschikts aan te raden. Degene die een grotere collectie heeft doet er goed aan om z'n licht eens op te steken bij de groothandel. Het kost wellicht meer dan een klein flesje bij de dierenwinkel, maar het gaat wel langer mee. Vraag aan de dierenarts welke dosis je moet toedienen. Sommige exemplaren braken het voedsel weer uit als je ze oppakt binnen een of twee dagen na het voeren. Gewoonlijk laat ik de slangen met rust totdat de 'bobbels' aan 't verdwijnen is.

■ HUISVESTING

Ruimte

Een klein terrarium is in het begin goed. Ik adviseer een bak met een inhoud van 90 liter als minimum. Hier groeit

de slang snel uit (voldoet ongeveer een jaar)! Een terrariumgrootte die ik als perfect beschouw is: 1/5 vierkante meter per meter slang. Planken kunnen en moeten gebruikt worden om het vloeroppervlak te vergroten: ze geven de slang ook de gelegenheid om 'ergens naar toe te gaan' op de momenten dat ze actief is. Een plank kan ook gebruikt worden als een warme zonneplaats, terwijl er onder juist een wat koelere plek ontstaat.

Temperatuur

De temperatuur voor een *Boa constrictor* moet overdag rond 29°C en 's nachts rond 26°C gehouden worden. Een opwarmplaats met een temperatuur rond 32°C of 35°C is ook noodzakelijk. Als de temperatuur te laag is, dan liggen de volgende zaken op de loer: weigeren om te eten, uitbraken van prooi (erg walgelijk; als je dit nog nooit gezien of **geroken** hebt, dan mag je jezelf gelukkig prijzen), verteringsproblemen en luchtweginfecties. Warmte moet afkomstig zijn van warmteplaatjes of lampen en **nooit** van hete stenen. Ik heb ook wel succes gehad met kleine keramische verwarmingen. Deze verwarmingen moeten zodanig kleine openingen hebben, dat er geen staarten in kunnen; ze dienen een in te stellen en beschermde thermostat te hebben en moeten zichzelf uitschakelen als ze omvallen. Ze geven veel warmte, maar ontwikkelen geen gevaarlijk hoge oppervlaktetemperaturen, zoals dit vaak wel het geval is bij gewone elektrische verwarmingen. Denk eraan de temperatuur goed in de gaten te houden. Ook moet er aan gedacht worden, dat de temperatuur van de bodem enkele graden lager kan zijn dan die van de bovenkant van het terrarium. Plaats de opwarmplek op een dusdanige wijze, dat er geleidelijke variatie ontstaat, waarbij de afkoelplek niet kouder mag zijn dan 27-29°C. Het terrarium moet voorzien zijn van een schuilplaats, een stevige waterbak die groot genoeg is om in te liggen en iets om tegen aan te schuren tijdens de vervelling (stenen, boomstronken en takken voldoen prima).

Substraat

Hou het eenvoudig en gebruik geen cederhout of zand. Krantepapier is het gemakkelijkst. Wel zal een actieve slang er snel uitzien alsof zij in steenkool heeft liggen rollen. Ik gebruik onbedrukt papier dat ik haal bij lokale kranten. Vaak zullen ze dit weggeven, maar anderen vragen er wat geld voor. Vraag om een eindrol. Ik heb ook binnen- en buitenvloerbedekking gebruikt. Dit is aantrekkelijk en relatief goedkoop. Hou een paar stukken achter de hand, zodat je een stuk kunt vervangen om schoon te maken. Vloerbedekking absorbeert wel een deel van de warmte die van onder het terrarium aangebrachte verwarmingselementen komt. Houtsnippers zijn ook aantrekkelijk en gemakkelijk schoon te maken. Zorg er alleen voor, dat er geen cederhout inzit. Espenhout is prima. Verwijder eenvoudig de bevuilde gedeeltes elke dag en vervang alles als je het terrarium schoonmaakt.

Schoonmaken

Ontwikkel een schoonmaakschema en voer het ook uit. Bevuild substraat moet direct verwijderd worden. Vers water moet je om de paar dagen geven. Steriliseer de waterbak bij elke waterverversing. Het gehele terrarium moet minstens één keer per veertien dagen schoon gemaakt of gesteriliseerd worden. Gebruik een schoonmaakoplossing van bleekmiddel (3-5%) met (optioneel) 2 theelepels afwasmiddel per drie liter. Gebruik nooit Lysol of Pine-sol. Deze middelen bevatten chemicaliën die geheel volgens de bedoeling - bacteriën doden, maar restanten achterlaten die een huisdier kunnen doden. Spoel en droog goed, voordat je het terrarium opnieuw inricht.

Verlichting

Voor de warmte - OK. Voor het spectrum - als je echt denkt dat het nodig is. Niet echt noodzakelijk voor een goed verzorgde roodstaartboa.

■ VERVELLEN

Een goed gevoede boa zal ongeveer één keer per maand

vervellen. Sommige exemplaren vervellen minder vaak, wellicht om de twee of drie maanden. Hou in gedachte, dat vervellen het gevolg is van groei en dat, wanneer je slang niet regelmatig vervelt, zij niet genoeg eet.

Mijn boa doet ongeveer vier dagen over de periode voor de vervelling. Deze wordt zichtbaar als de ogen melkwit worden. Op het laatst is het hele lichaam dof melkwit. Voeren kan nu beter uitgesteld worden tot na de vervelling. De ogen worden weer helder en een paar dagen later vervelt de slang. De slang wrijft met de neuspunt over iets, totdat het vel loskomt. Hierna 'bevestig' ze het vel ergens aan en trekt het uit. Controleer de 'kop' van de afgeworpen huid om je er van te verzekeren dat ook de ogen meeverveld zijn. Een ander deel dat wel eens niet meevervelt is de staart. Als het vel er in kleine, losse stukjes afkomt, dan is de luchtvochtigheid te laag. Tijdens de periode voorafgaand aan de vervelling, besproei ik mijn slang een keer per dag en twee tot drie keer per dag als de ogen weer helder geworden zijn. Wellicht kijkt de slang naar je alsof ze zich afvraagt of je gek geworden bent, maar de vervelling zal veel gemakkelijker gaan. Achtergebleven vel kan verwijderd worden door deze stukken nat te maken om ze daarna voorzichtig los te trekken. Achtergebleven vel op de ogen is veel moeilijker te verwijderen. Gelukkig heb ik dit zelf nooit hoeven doen. Er is me verteld, dat een langdurig bad, waarbij de kop regelmatig (minstens 1 x per 5 minuten) onder water gehouden moet worden, ze voldoende losweekt om ze te kunnen verwijderen. Verwijdering kan uitgevoerd worden door met de bal van de duim voorzichtig over het oog te wrijven. Gaat dit niet, dan weer baden. Na dit baden de slang afdrogen en een stukje plakband op het oog plakken waarmee het vel voorzichtig verwijderd wordt. Ik raad aan om de kleefkracht van het plakband te verminderen door het eerst een keer op je hand te plakken, voordat je het gebruikt. Mijn advies is: zoek hulp en probeer dit niet thuis. Tijdens de vervellingsperiode moet de slang zo min mogelijk gehanteerd worden omdat het nieuwe vel gevoelig kan zijn en zelfs kan worden beschadigd. Dit is ook de reden, dat het voeren moet worden uitgesteld; in

de praktijk zullen de meeste slangen sowieso voedsel weigeren tijdens de vervelling.

■ PARASieten EN ZIEKTEN

Slangen kunnen aan vele ziekten lijden: mijten en teken op de huid, wormen in de darmen, protozoa, bacteriën of virussen die de bek, de huid en de inwendige organen aanvallen. Nieuwe exemplaren moeten in quarantaine gehouden worden, zodat ze onderzocht kunnen worden op parasieten en ziekten.

Wanneer de slang langdurig voedsel weigert, of als de ontlasting 'anders' is, dan moet er een ontlastingsmonster naar de dierenarts gebracht worden voor onderzoek. Normale ontlasting zal tamelijk stevig zijn en bestaat normaal gesproken uit 2-3 kleine, kalkachtige stukjes op elk groter, donker deel van de ontlasting. Deze kunnen enigszins in grootte en kleur variëren. Je kunt ook kleine hoeveelheden haar in de ontlasting aantreffen; dit is normaal. Let op uitzonderlijke dunheid, kleurveranderingen en meestal tekenen van parasieten (wormen, eieren, etc). Spijsverteringsproblemen zijn gemakkelijk te genezen, maar moeten wel zo vroeg mogelijk opgemerkt worden. Als verstopping een probleem is, controleer de temperatuur. Als de ontlasting het lichaam niet kan verlaten en het lichaam begint te zwellen richting staart, dan zal een bad in warm water dit probleem meestal oplossen.

Luchtweginfecties (let op slijm in de bek, ademen met geopende bek, belletjes blazen uit de neusgaten) zijn vaak op te lossen door de temperatuur te verhogen. Zijn de symptomen na een paar dagen nog niet verdwenen, zoek dan een dierenarts op; er moet dan antibiotica aan te pas komen. Tekenen en vlooien hoeven geen probleem te zijn voor een slang. Maar wanneer je ze aantreft, moeten ze wel onmiddellijk verwijderd worden. Wees erg voorzichtig wanneer je teken verwijderd; een achtergebleven teken-kop kan ernstige infecties veroorzaken. Een goede schoonmaakbeurt moet een vlooi-probleem oplossen.

Mijten zijn een ander verhaal. Dit zijn bloedzuigende arth-

ropoden die direct verwant zijn aan teken. De gewone slangemijt wordt vrijwel altijd opgelopen via een slang van een dierenhandelaar of een andere geïnfecteerde lokatie. Ze zijn erg klein en bijna niet te zien. Door een stuk Vapona (5 cm) of een vergelijkbaar iets (actief ingrediënt = 2,2-dichlorovinyl dimethyl fosfaat) een nacht in het slangen-terrarium te plaatsen, zal de mijten doden. Zet de strip in een kartonnen of plastic doos met gaten erin. Het insecticide kan er dan wel uit, maar de slang kan niet aan de strip komen. Geef geen water in deze periode. Maak na de behandeling het terrarium goed schoon. Deze behandeling zou afdoende moeten zijn als de mijtdragende slang pas gearriveerd is.

Een andere effectieve behandeling is Mite-RX. Gebruik het volgens voorschrift. Is dit niet afdoende: ik heb mijn slangen wel eens een bad gegeven in een sterk verdunde oplossing van Mite-RX. Wanneer de mijten niet onmiddellijk waargenomen worden, dan verspreiden ze zich. De behandeling moet dan soms verscheidene malen herhaald worden om ze allemaal te doden. Ik adviseer echter om de slangen niet vaker dan twee maal in de oplossing te baden. Mijten, teken en vlooien kunnen een slang doden!

Boa constrictor constrictor

Photo: P. Schiereck

■ GESLACHTSBEPALING EN KWEKEN

Het geslacht van een slang kan op verschillende manieren bepaald worden:

Pasgeborenen

Vaak kan bij een mannelijke pasgeboren slang de hemipenis dusdanig gemanipuleerd worden, dat deze naar buiten komt. Plaats een duim op de onderkant van de staart en 'rol' hem richting cloaca. De hemipenis zal gemakkelijk naar buiten komen, maar dit moet overgelaten worden aan een ervaren persoon, omdat beschadiging door te hard duwen niet uitgesloten is.

Sonderen

Dit is de meest betrouwbare manier, maar moet overgelaten worden aan een ervaren persoon. Bij deze methode wordt er met een metalen sonde via de cloaca gezocht naar een hemipenis, het mannelijke voortplantingsorgaan. Elk mannetje heeft er twee in de basis van de staart. Bij vrouwtjes zal de sonde 2 tot 4 subcaudalen diep gaan. Bij mannetjes gaat de sonde dieper naar binnen: 7 tot 8 subcaudalen bij onvolwassen dieren en 10 tot 12 subcaudalen bij volwassen dieren.

Kijken

Een eenvoudig visueel onderzoek van de lengte en dikte van de staart. Door de hemipenis is de staart van mannetjes langer en dikker dan die van vrouwtjes van dezelfde grootte. Bekeken vanaf de zijkant is de staart van een mannetje in het midden half zo dik als de staartbasis. Bij vrouwtjes is de staart gewoonlijk na een vierde deel (vanaf de staartbasis) half zo dik als de staartbasis. Kijk goed naar volwassen slangen waarvan het geslacht bekend is voordat je dit probeert bij jonge slangen of volwassen slangen waarvan het geslacht nog niet bekend is.

Sporen

Mannelijke *Boa constrictors* hebben aan beide zijden van de

cloaca sporen die aanmerkelijk groter zijn dan die van vrouwtjes.

■ KWEKEN

Om boa's te kweken moeten hun natuurlijke omstandigheden zorgvuldig nagebootst worden. Dit houdt ook een dag/nachtlichtcyclus per seizoen, afkoeling in de winter, sprayen en vele andere factoren in. Timing is doorslaggevend. Alhoewel kweken wordt aangemoedigd, vereist het heel wat meer toewijding dan alleen een paar slangen verzorgen.

■ LITERATUUR

Als een algemene gids raad ik aan:

- *De Vosjoli, Philippe. 1990. The General Care and Maintenance of Red-Tailed Boas. Dit is een deel van The Herpetocultural Library uitgegeven door Advanced Vivarium Systems.*

Als een gids voor de meer gevorderden:

- *Ross, Richard and Marzec, Gerald. Reproductive Husbandry of Pythons and Boas. Institute for Herpetological Research, Stanford.*
Aanbevolen door anderen :
- *Conant, R. (1975). A field guide to reptiles and amphibians of eastern and central North America. Peterson Field Guide Series, no. 12. Houghton Mifflin Co., Boston. Second ed., 429 pp.*
- *Kauffeld, C. (1969). Snakes: the keeper and the kept. Doubleday, Garden City, New York, 248 pp.*
- *Mattison, C. (1987). The care of reptiles and amphibians in captivity. Blanford press, New York. Second ed., 317 pp.*
- *Pope, C.H. (1961). The giant snakes - the natural history of the Boa constrictor, the Anaconda, and the largest pythons. A.A. Knopf, New York. Pp XVIII, 290, VII.*

Vertaling uit het Engels door Fons Sleypen.